

Роберт Розет, Директор библиотека Јад Вашема

Личне успомене – проф. Давид Банкир

<http://yad-vashem.blogspot.com/2010/03/personal-memories-prof-david-bankier.html>

Од када је Давид Банкир преминуо прошле недеље, покушавам да се сетим нашег првог сусрета. Јасно се сећам када ме је он возио из Јад Вашема раних осамдесетих када смо обојица држали предавања на нечему што се тада звало Одељење за образовање. Нисам сигуран да ли је то било лето 1981. када сам тамо почињао или нешто касније. Сећам да је тада Давид увелико радио на свом докторату док сам ја био на самом почетку. Сећам се јасно да је завршио свој докторат 1983, али ме копка осећање да смо се можда срели много раније, вероватно 1978. на почетку мог магистарског на Институту за савремену историју јеврејског народа. Али не могу призвати тачно то сећање.

Давида сам почео упознавати боље почетком деведесетих кад ме је понудио да заједно предајемо у Школи за иностране студенте на Хебрејском универзитету. Водио је курс који је укључивао предавања као и затвореније вежбе са радом на документима. Замолио ме је да држим недељне сесије рада са документима, и заједно смо саставили скрипту са изворима.

Свако ко је познавао Давида зна да није био само бриљантан ум и да је имао и изврстан смисао за хумор, него и то да је увек био свој, никад хвалисав или помпозан. Мислим да му је тешко падало да носи сако и кравату, када је то ситуација налагала. Био је директан, а када се радило о интелектуалној искрености, ригорозан.

Веома сам се дивио Давидовом интелекту. Сећам се конференције у Јад Вашему, када је одговорио на питања наводећи коментаре на маргинама које је видео на документу у Public Records Office у Лондону. Оно што је било задивљујуће је то да тај документ није имао директне везе са његовим истраживањима, али га је запазио док је пречешљавао други материјал. Сумњам да је икада споменуо тај документ у својим списима, али га се сећао у потпуности. Као научник Давид је био отворен за нове идеје, али су морале бити добро утемељене. Није имао стрпљења за лошу науку и понекад је то јасно стављао до знања својим коментарима и питањима након презентације на Институту.

Иако сам доста научио од учешћа на бројним конференцијама, симпозијумима и разменама са Давидом, остаје једна област у којој се нисмо слагали. Давид је био „човек од докумената“. Волео је традиционалну документацију и веровао је да сведочења и мемоари нису поуздани извори за историјска истраживања. Из мог угла, сведочења и мемоари су изузетно важни извори, иако са извесним недостацима, за многе историјске податке. Иако се нисмо слагали, изразио је интерес и дао ми подршку за истраживања која се у великој мери ослањају на сведочења из „прве руке“. Веома ми је жао што неће читати моју нову књигу о принудном раду мађарских Јевреја на Источном фронту, јер је између осталог помоћ коју ми је он дао кроз Таубер фонд на Институту омогућио истраживање.

Давидов допринос на пољу науке о холокаусту је велики. Када се појавила његова књига *Немци и Коначно решење* 1992. године постала је обавезно штиво за сваког ко се бави овом облашћу. Чак и данас, 18 година касније, она је најбоља монографија на ту тему.

Мислим да је једна од најбитнијих ствари које је Давид урадио на Институту било преузимање изазова организације и презентовања базичних информација о холокаусту. Он није увек био покретач идеја, али је видео колико је важно имати тачне и сажете информације о гетима, логорима и местима злочина. Схватио је важност прецизирања локација – географије - холокауста. Његов велики допринос је у томе што није само схватио да та ствар мора да се уради, него је иницирао и пропратио текуће пројекте.

Још једна иновација на Институту за време његовог мандата је текућа размена између наших младих научника и колега из целог света. Имати могућност да се чују млади научници из целог света није битно само због размене информација, него је за нас врло важно да сазнамо шта се истражује и на који начин. То је подједнако важно и да би се обезбедио начин како би све оно што Јад Вашем има да понуди понудило истраживачима из иностранства. На крају, размена даје и врло користан нуспродукт - лични односи између наших људи и долазећих колега из целог света.

Када се Давид разболео било је тешко пронаћи прави начин да се изрази брига а да га се не оптерети. Почео сам често да долазим у његову канцеларију причајући му најновије вицеве, знајући да је био добра публика за шалу; често би ми узвратио истом мером. Како су године пролазиле а његово здравље бивало лоше, као што сви знамо, он је настављао са радом. Пошто сам га једно време возио до куће и током вожње смо имали времена за необавезне резговоре, ослободио сам се био да разговарам с њим о његовом здравственом стању. Био је искрен, али није превише волео да се бави својим лошим здрављем.

Као и сви које знам у Јад Вашему дивио сам се начину на који се носио са својом болешћу. Тако се витешки борио да се чинило да неће подлећи. Јутро након што је изгубио свест, неко ме је питао се за њега, са обзиром на то да се није појавио на то јутро на промоцији нове књиге Тувије Фрилинга. Не знајући шта се десило, одговорио сам да је његово стање променљиво и да претпостављам да ће се ускоро вратити. Чак и када сам касније истог дана чуо да је у коми, противно разуму, дубоко у себи осећао сам да ће се вратити. Наравно, то се није десило. Чак и недељу дана након што је отишао, морао сам се контролисати да не упаднем у његову канцеларију и питам га како је. Сигуран сам да нисам једини коме Давид веома недостаје и да ћемо још дуго осећати његово присуство у ходницима Јад Вашема и у својим срцима. Нека је благословен његов спомен.

Среда, 3. март 2010. године